

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs IV. De proprietatibus veritatis simplicis, siue termini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

idque sapissimè, vt liquet exemplis quibus vsi sumus; tum etiam aliquando in eis adiectiue sumptis: nam species, & differentia. v.g. dicuntur, non duo modò prædicabilia, sed etiam duæ prædicabiles; aliaque prout prædicabilis cenetur distincta ab alia, & talis vsurpatur; Neque non Petrus. v. g. diuersas cognitiones terminans hoc ipso dicitur multifariam cognitum, scilicet clarè, & obscurè, intuitiue, & abstractiue, per sensum & intellectum: illa autem vocula *multifariam*, non appellat supra Petrum secundum se, sed supra cognitum adiectiue sumptum: huiusmodi ergo concretum ob solius multiplicitem formæ multiplicatur, sin minus nominaliter, at certe aduerbialiter. Quod attinet ad concreta substantiaalia, tum creati, tum etiam increati, & Diuini ordinis, quo pacto ea multiplicentur re ipsa, declaratum est à nobis supra ad initium huius capituli. Quod verò spectat ad modum loquendi de eorum multiplicitate, ex Theologicis principiis valde dependet ideoque hic à nobis præmittitur.

TRACTATVS IV.

De proprietatibus veritatis simplicis, siue termini.

CAPVT I.

Quatenus præcipuam termini proprietatem, videlicet suppositionem, alij auctores explicent?

1 ppositio significat primò positionem vnius rei pro alia, qua ratione puerum suppositum dicimus: secundo hypothesim, seu questionem finitam liti suppositam. vt subie tam: tertio propositionem aliquam, quam certam, ac ratam volumus eo fine, vt ad eam ad aliam gradum faciamus; veluti si quis arguat ita: supponam: s virtutem esse laudandam: tunc sic; sed Prudentia est virtus, ergo laudanda: quod si prima illa propositio non admittatur dicitur de subiecto non supponente, videlicet ea, de cuius subiecto falso prædicatum supponitur, aut certò affirmatur, de quo bene Hurtado disputat. 1. summ. sect. 2. & alij. Quartò, & propius nostro instituto significat suppositio affectionem quandam termini.

2 Quam definit Villalpandus lib. 1. cap. 1. esse *terminum existere in propositione, & esse rem quam significat tempore importato per copulam.* Impugnatur tamen hæc suppositionis definitio; quoniam suppositio est proprietas termini, vt cum ipso reliqui omnes supponimus; at esse rem quam significat tempore importato per copulam, non est proprietas termini: ergo &c. Minor hæc suadetur; est formalissime veritas complexa, sed veritas huiusmodi, sicut & falsitas ei opposita est affectio huiusmodi, & in solo termino minime reperibilis, vt certo certius. Vltèrius, in propositione falsa termini supponunt; at terminis propositionis falsæ, quatenus supponunt, earumque suppositioni adducta definitio non competit; ergo est vitiosa. Maior probatur: nam in hac propositione, Deus non est trinus, Deus sup-

ponit pro vero Deo, ideo enim propositio falsa est aliàs vera existitura: nam si Deus ita non supponat, sed sine vlla suppositione formali spectetur, sanè propositio verissima erit; siquidem vox Deus, trina non est, cum nec tribus litteris, nec tribus etiam syllabis constet. Idem liquet in hac propositione falsa, equa non est similior homini, quam aqua; aut in hac homo est similior equo quam hamo, aliisque similibus, quarum subiecta, si non supponant formaliter pro rebus, sed in solis vocibus sistatur, erunt euidenter veræ. Denique quia cum suppositione termini significationem rei à se distinctæ coniunctam ab eaque inseparabilem adstruit ea definitio, cum tamen termini alterius non significatiui quodam modo supponant, videlicet materialiter, vt constabit inferius.

Secundò suppositionem definiuit Sotus 2. part. introduct. cap. lect. & not. 1. acceptionem termini pro aliquo respondente illi, secundum eandem acceptionem. Displicet etiam hæc definitio: tum quia obscuratum quia nugax; obscura quidem, quia nescias, quid nomine acceptionis accipiat, substitutionem, an significationem? & alij aliter eum accipiunt: nugax quidè, quia æquiualeat huic, suppositio significat eandem rem, quæ significatur per illam; aut certè huic, est substitutio rei pro re, pro qua substituitur. Tertio eam definit Cardin. Tolet. lib. 2. cap. 1. vsum termini pro se, vel pro suo significato. Verum haud magis placet, quoniam suppositionem in communi per species, videlicet materialem, quæ est vsus termini pro se, & formalem quæ est eius vsus pro alia significato, definit: non secus, ac si quis animal definiret, viuens, rationale, vel irrationale.

Quartò, nonnulli recentiores in quouis termino distinguunt duplicem significationem; aliam actu primo talem, qua in alienius cognitionem ducere potest: aliam actu secundo eiusmodi, qua nimirum de facto ducit: & suppositionem cum hac posteriori significatione eandem prorsus, à priori verò distinctam, existimant. Cæterum tribus argumentis confutari possunt: primum est, quia termini extra propositionem verè significant etiam actu secundo; audita enim hæc voce, *homo*, in veri hominis notitiam illico rapimur: at non supponunt extra propositionem, vt ipsi cum plerisque in confesso habent; significatio igitur actu secundo talis, & suppositio neutiquam sunt eiusdem rationis atque naturæ; aliàs termini ex æquo intra, & extra propositionem supponerent, & significarent. Aliud aduersus eosdem auctores argumentum sic habet: hæc in propositione, *canis currit*, canis pro solo terrestri supponit: nam si pro maritimo, aut cælesti supponeret, haud esset vera sed falsa propositio; cum maritimus, & cælestis non currant, sed alter natet, alter luceat: sed canis in hac propositione significat actu secundo, non solum canem terrestrem, verum etiam maritimum, & sydereum, siquidem in eorum etiam notitiam ducimur: cuius signum est, quod audita propositione illa statim eam distinguimus, & de cane terrestri eam fatemur, de sydere vero ac pisce negamus. Tertium argumentum contra hos neotericos est eiusmodi: quiuvis terminus in quauis propositione significat actu secundo seipsum, aliàs nihil à se distinctum ita significaturus: at non in quauis propositione quiuvis terminus pro se, seu materialiter supponit: id enim esset suppositionem formalem de medio tollere; haud igitur recurrunt suppositio, & significatio proxima, atque actualis.

Demum Hurtadus disp. 2. sum. sect. 1. §. 6. suppositionem definit, substitutionem signi sensibilis loco

conceptus mentalis, ad constituendam propositionem circa significatum termini mentalis. Impugnatur etiam: tum quia definitio definitum ingreditur; cum suppositio, ac substitutio sint voces synonymae: deinde, quia redundat ea particula, ad constituendam propositionem, cum iam dictum sit, loco conceptus mentalis, qui suapte natura ad propositionem instar partis refertur: tertio, quia particula etiam illa, circa significatum conceptus mentalis, eadem ratione superfluit: quarto, quoniam falso supponit terminum supponi pro solo conceptu mentali, & non eius obiecto, vt cap. sequenti constabit: tandem, quia suppositionem actuum mentalium, & insensibilium per voculam illam complexam *signi sensibilis*, nullo iure eliminat, vt inferius planum faciam.

CAPVT II.

Verior suppositionis definitio.

6 **I**psa suppositionem verius, nisi fallor, & magis ex illius natura, & inter authores vsu, sic definio: *Est positio vnius significati pro alio vi copula enuntiativa termino annexa. Positio est genus, quo conuenit cum propositione, praepositione, & postpositione, quibus plura aut simul, aut cum successione quadam & ordine prioris, vel posterioris ponuntur. Quod subsequitur est differentia, cuius prior particula, nempe, vnius significati pro alio suppositionem facit à supradictis differre: necnon etiam à prolatione termini extra propositionem: ea enim est positio quædam termini pro suo significato, siue sit vnum siue plura, non tamen positio vnius significati pro alio: prolata siquidem hac voce, *canis*, aliave simili, nec vnum eius significatum potius quam aliud significatur per se loquendo, nec etiam affirmatur, aut negatur vnum potius quam aliud. Per eam particulam, vi copula enuntiativa termino annexa, suppositio differt à restrictione: nam cum dicitur, *canis celestis*, significatio canis determinatur ad sydus, & hoc præ ceteris significatis sub ea voce ponitur; siquidem per eam non piscis, aut quadrupes celestis significatur; alias compositio illa apprehensiva exterior suo modo esse falsa: nihilominus ibi, *canis*, ratione vocalæ appositæ pro celesti non supponit, sed potius restringitur ad celestem: quoniam videlicet ea appositio, & ex ea resultans positio vnius significati pro alio, neutiquam fit vi alicuius copulæ enuntiativa: porro restrictionem à suppositione propriè sumpta differre, & non hanc, sed illam resultare ex adducta complexione duorum terminorum, canis scilicet & celestis, aliave quauis, constans est dialecticorum opinio. Quo autem nostra definitio clarior, & luculentior sit, en eam alijs verbis: suppositio est, qua terminus ita afficitur à copula enuntiativa sibi annexa, vt vnum eius significatum potius quam aliud sit subiectum, vel prædicatum in propositione: aut quod in idem recurrit, est qua terminus vi copulæ determinatur, vt vnum significatum illius præ alio vicem subiecti, aut prædicati subeat.*

7 Obiicies tamen primò, aduersus traditam definitionem: terminus duntaxat vnum significans, cuiusmodi est homo, v.g. supponit: & tamen vi illius vnum significatum pro alio poni nequit, cum vno, & alio prorsus careat. Respondeo: omnis terminus, aut significat plura ex instituto, vt canis triplicem illam differentiam canum toties repetitam; aut vnum naturaliter, & aliud ex instituto, vt homo vocem, & rem vocatam, omnes scilicet homines, aut plura na-

turaliter, vt blitiri seipsum, & conceptum qui ei respondet, aut etiam reliqua blitiri sibi similia, iuxta inferius lib. 6. dicenda. Quam solutionem egregiè confirmat Chrysippus cuius, vt refert Aulus, Gellius lib. 11. noctium atticarum cap. 12. sententia fuit, *omne verbum ambiguum natura esse, quoniam ex eodem duo, vel plura accipi possunt*. Huc etiam faciunt Ascensij verba super eundem Gellij locum: *certum est, omne nomen significans rem, qua pingi potest, æquiuocum esse ad rem veram, & picturam: præterea de mentali, aut vocali termino posse loquentem intelligere se loqui*. Hæc ille. Neque præter Diodorum cognomento Cronum, cuius meminit Gellius supra, qui contrarium sentiat, vllum comperio. Inò hunc etiam interpretari conatur Ascensius loco citato.

8 Obiicies secundo; suppositio est affectio termini: at iuxta nostram definitionem non tam esset affectio termini, quam significati per terminum, cum non tam terminus ponatur pro suo significato, vi suppositionis, quam vnum significatum pro alio. Respondeo; suppositio termini passiuè sumi non debet, vt obiectio contendit; alias terminus non tam supponere; quam supponi diceretur; contra communem sumulistarum sensum, quos immerito Fonseca lib. 8. cap. 2. & Hurt disp. 2. sect. 1. barbarè inculant; sed potius actiuè, ita vt suppositio sit, qua terminus supponit vnum significatum pro alio, aut si maius, quæ se ponit pro vno significato potius, quam pro alio.

9 Obiicies tertio, suppositionem iuxta nos esse, quæ sit, vt vnum significatum, & non aliud ponatur in propositione, & vel subiiciatur, vel prædicetur beneficio copulæ; atqui fieri, vt vnum significatum, & non aliud ita ponatur in propositione velut subiectum, aut prædicatum non est poni vnum significatum pro alio, sed poni vnum, & non aliud, quæ sunt longè diuersa: malè ergo definiuimus, suppositionem esse positionem vnius significati pro alio. Respondeo, hoc argumentum solarum vocum litem nobis intartare, de quibus parum curandum, vbi de rebus constet: Quocirca, si voces quibus sumus vsi, displicent, dici potest, suppositionem esse positionem termini, pro vno significato, & non pro alio vi copulæ, id quod etiam supra monitum. Respondeo secundo, voces à nobis vsurpatis satis congruas esse; ac perinde esse, vnum significatum, & non aliud poni in propositione vi copulæ, ac vnum significatum poni pro alio, vi illius: quo loquendi modo vitur Martialis libro primo epigram. 1. in-quiens.

Omnis Casareo cedat labor amphitheatro,

Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Id est vnum loquatur, & cætera sileat, ac non loquatur, aut deprædicet.

10 Obiicies quarto: hac in propositione, *Petrus est ens*, vel *est aliquid*; Petrus supponit: & tamen non ponitur vnum eius significatum pro alio: hoc est vnum eius significatum potius quam aliud non subit vicem subiecti; sed omnia sunt subiectum, cum prædicatum eius propositionis omnibus conueniat, quæ est eius vniuersalitas. Respondeo, in illo prædicato vniuersali latere plura particularia respectu quorum vnum significatum eius vocis, *Petrus*, potius quam aliud habet rationem subiecti: hoc autem satis est, vt Petrus supponat: Ex. gratia, cū dicitur, *Petrus est ens*, vocula, *ens*, continet substantiam, quæ non de voce, sed de re significata dicitur, & etiam accidens, quod de voce, & non de re enunciatur, nec non accidens spirituale, quod de conceptu, & non de re, aut voce affirmatur. Respondeo secundo, in ea propositione signi-

significatum totale poni pro partiali, id est prædicatum dici, & verissimè de voce, re, & conceptu, & non de sola re, aut sola voce, siue conceptu; hoc autem abunde esse, ut vnum significatum eius vocis, *Petrus*, ponatur pro alio, partelque subiecti sustineat.

11 **O**bjicies quintò: voluntas imponens vocem aliquam ad significandum quidpiam, eamve faciès signum, ut aiunt, ad placitum, reuera ponit vnum significatum pro alio; facit enim, ut vox vnum potius quam aliud exprimat, v.g. homo hominem magis quam equum: nihilominus ea voluntas, & institutio non est suppositio terminum velut proprietatis consequens: ergo. Distinguo maiorem: voluntas illa ponit vnum significatum pro alio veluti efficienter, concedo maiorem; formaliter siue affirmando aut negando aliquid de vno potius quam de alio, nego maiorem: suppositio autem est non in priori sed in posteriori positione sita, ut ex particula illa, *vi copula enuntiatiua*, satis elucescit.

C A P V T III.

Aliarum aduersus nostram sententiam difficultatum solutio: ubi an voces supponant pro rebus vel conceptibus?

12 **O**bjicies sextò ex P. Hurtado disp. 1. sum. sect. 1. & P. Arriaga di. put. 1. sect. 4. & aliis: voces supponunt pro solis conceptibus, non pro rebus; at positio vnus significati pro alio non magis ad conceptus, quam ad res spectat; perperam ergo ita est à nobis definita suppositio: maior suadetur; quoniam, si possemus agere inuicem per actus intellectus, nullatenus vocibus uteremur, qua ratione angeli vocum vsu carent, propterea quod absque illarum ministerio integrum eis sit conceptus suos inuicem pandere; voces igitur loco conceptuum duntaxat substituuntur: deinde si voces pro rebus supponerent, maximè quia res nobiscum trahere ad colloquium non possumus teste Aristotele 1. elench. at hæc ratio inutilis est, cum quisque se secum ferat, & etiam plura à se distincta, videlicet equum, vestem, ac cætera sua secum possit ferre.

13 **E**nimvero iure merito definitio nostra supponit, voces non tantum pro conceptibus sed etiam pro rebus proprie supponere: primo, quia terminus vocalis supponere potest pro omni eo quod significat, aliàs cur vox, *homo*, pro conceptu hominis supponit, non pro conceptu leonis, nisi quia illum, non hunc significat? sed terminus vocalis haud minus res quam conceptus significat. Rursus secundo, quoniam conceptus supponunt pro rebus, ut constabit inferius: igitur & voces, pro iisdem supponunt. Tertio, quia si quis absque apprehensionibus præuiis inter se distinctis affirmet Petrum v. g. & Paulum distingui realiter; sanè voces pro solis rebus quodammodo supponent, videlicet ut quod, ut aiunt, aliàs propositio erit falsa futura, siquidem conceptus Petri non est id quod distinguitur realiter à conceptu Pauli; imo ambo sunt indistincti. Quarto denique, quoniam voces supponere proprie pro rebus etiam, uti docuimus, edocent Aristoteles lib. illo. 1. elench. & cum eo Fonseca lib. 8. instit. cap. 22. Auerfa tract. 2. instit. c. 8. Villalpandus, Sotus, Toletus, locis citatis, & plerique alij Scholastici, tum veteres, tum iuniores.

14 **A**d argumentum contrarium respondeo, negan-

do maiorem, propter dicta numero superiori: ad primam eius probationem dicendum est, si res etiam per se ipsas aliis manifestare, & de eis loqui possemus, vocibus nos minimè vsuros, haud secus atque pater æternus loquitur, ac se manifestat filio, sine locutione actiua à se distincta, videlicet quia se per se ipsum realiter manifestare potest: proinde eadem ratione, qua voces dicuntur pro conceptibus subrogari, eadem inquam necesse est, eas pro rebus substitui. Ad secundam eiusdem maioris probationem dici debet, Aristotelem benignius & subtilius interpretandum, non de tractione reali & physica, sed de ea qua res aliis intentionaliter representamus, seu præentes facimus, ac manifestamus: in quo sensu verissimum docuit, & idipsum quod in responsione primæ probationis iam iam tradidimus.

15 **O**bjicies septimò, conceptus non supponunt pro rebus; at iuxta nostram definitionem ita supponent, ea si vera esset; nam positio vnus significati pro alio non magis ad voces respectu conceptuum, ac rerum, quam ad conceptus gratia rerum attinet. Maior probatur ex Hurtado disput. illa. 2. f. 1. §. 8. supponere est facere loco alterius, quod ipsum facere debebat, aut erat facturum: Sed conceptus non faciunt loco obiecti, quod obiectum facere debebat, eratve facturum: conceptus enim cognoscit, obiectum autem non debet cognoscere sed cognosci: quæ ratio non militat in vocibus, quæ pro conceptibus supponunt vel supponere possunt, eo quod faciant vi conceptuum, quod horum proprium est; affirmant enim, & negant, sicut conceptus quibus respondent.

16 **R**espondeo, conceptus supponunt pro rebus; tum quia suppositio est proprietas termini: at ratio termini strictissime in conceptibus reperitur: tum quia conceptus significant res: ergo pro eis supponere possunt: tum demum, quia voces pro se materialiter supponunt, cum se si non ex instituto, at certe naturaliter representent: ergo etiam conceptus supponere poterunt pro rebus, quas naturaliter exprimunt. Ad probationem oppositam dico; supponere siue supponi, si hac voce uti manes, non semper est facere loco alterius, quod illud aut facturum erat, aut facere debebat, sed aliquoties est facere, vice alterius, quod illud per se agere nequit: qua ratione species chimære eius est vicaria, & pro ea supponitur, cum tamen producat actum seu cognitionem, quam chimæra producere nec potest, nec debet: quando igitur conceptus manifestant nobis obiecta, quæ se nequeunt per se ipsa manifestare, mirum non est si pro obiectis supponant. Porro vocum exemplum retorqueri potest; nam voces supponunt pro conceptibus, ut omnes vltro petimusque damusque vicissim: & tamen non faciunt, quod conceptus erant facturi, aut facere debebant, cum conceptus nostri nobis quidem, non aliis affirmant, & negant; voces autem aliis præcipuè negant, & affirmant.

17 **I**n calce sectionis animaduertendum est primo, contra antiquos quosdam summulistas, nomina adiectiua supponere: tum quia termini sunt, ac proinde proprietatem termini in communi debent suo sibi iure vindicare; tum etiam quia in hac propositione, *Petrus est albus*, nisi vocula, *albus*, supponatur pro obiecto à se distincto, seu re sibi subiecta, propositio erit falsa citra dubium. Animaduertendum secundo, contra recentiores aliquos, non solum subiectum verum etiam prædicatum propositionis supponere, duabus videlicet de causis haud

ita prius insinuat. Animaduertendum est tertio, contra alios, vnionem supponere, quia cum duo significet, nimirum hanc vocem, *est*, & identitatem obiectiuam ei respondentem, pro vtrauis poterit supponere. Animaduertendum est quarto, aduersus nuperos quosdam, scripta etiam & nutus supponere, cum sint termini externi, haud secus ac voces. Tandem animaduertendum est contra Arriagam disput. 1. Summ. sect. 4. voces extra propositionem minime supponere, eo quod ad quoduis suum significatum indifferentes sint, & neutrum pro alio ponant, vialicuius copulae enuntiatricis: quod etiam à posteriori suadeo, quoniam hæc vox, *homo*, extra propositionem non supponit simul materialiter, & formaliter, cum sint oppositæ suppositiones, adeoque tales quæ vel non possint, vel certè non debeant eisdem termino conuenire; nec mere formaliter, nec mere materialiter, cum non sit potior ratio, quapropter vno potius modo, quam alio supponat; nullo igitur modo supponere potest.

CAPVT IV.

Diuiditur suppositio.

18

Primò in materialem, & formalem: materialis est, qua terminus pro se, & non pro alio significato ponitur; quod tripliciter vluerire potest; nimirum, aut ratione subiecti, quod se solum instar obiecti significat, vnde mirum non est, si pro se supponat, quidquid sit an pro alio etiam supponere possit, de quo inferius, veluti blitiri est vox: aut ratione alterius annexi ex parte subiecti, veluti, hæc vox homo est nomen, vbi particula, hæc vox, determinat hominem ad suppositionem materialem, & ab eo formalem excludit: aut ratione prædicati, veluti homo est nomen, vbi prædicatum determinat subiectum propositionis, videlicet hominem, vt materialiter, ac pro se supponat, alias eiusmodi propositio esset falsa. Suppositio formalis est propositio termini pro significato distincto à temetipso, veluti homo est verum animal, quæ propositio ne utiquam esset vera, si subiectum pro alio à se distincto non poneretur. Harum suppositionum meminit Augustin. in dialectica cap. 10. sic inquit: *Cum definitio quid significat nomen possum hoc ipsum exempli gratia supponere, quod dico nomen utique nomen est, hac enim lege per casus flectitur, dicendo nomen nominis nomini, &c. Item cum definitio quid significat dactylus, hoc ipsum potest pro exemplo esse: etenim cum dicimus, dactylus, vnā syllabam longam, & duas deinde breues enunciamus. At verò cum definitur aduerbium quid significet, non potest huius ipsum exemplo dicere: etenim cum aduerbium dicimus, hæc ipsa enuntiatio nomen est. Ita secundum aliam notionem aduerbium utique aduerbium est, & nomen est: secundum aliam verò aduerbium non est aduerbium, quia nomen est. Item pes creticus quando quid significet definitur, non potest hoc ipsum pro exemplo esse: hæc enim ipsa enuntiatio quando dicimus creticus prima longa syllaba, deinde duabus breuibz constat, quod autem significat longa syllaba & breuis, & longa est. Ita & hic secundum aliam notionem creticus nihil aliud est, quam creticus & dactylus non est: secundum aliam vero creticus non est creticus, quia dactylus est.* Suppositio materialis alia est intrinseca, qua terminus ponitur pro se secundum prædicata sibi intrinseca, vt homo est vox dissyllaba; alia extrinseca, qua ponitur pro se se-

cundum prædicata sibi extrinseca, & arbitraria, vt homo est nomen. Rursus suppositio formalis, alia est propria, qua terminus supponit pro significato proprio à se distincto, vt leo regit: alia impropria, qua terminus supponit pro significato improprio à se distincto, vt pratum ridet.

Animaduerto Primò, recentiores quosdam perperam in ea esse sententia, vt existiment, voces non significatiuas ex instituto solum materialiter supponere: tum quia pro aliis similibus formaliter supponunt, vt in hac propositione, omne blitiri est vox, de quo fufius lib. 6. tum etiam quia pro conceptibus supponere possunt, & debent; at conceptus ab eis realiter distinguuntur; supponunt ergo non tantum pro se, sed etiam pro significato quopiam à se realiter distincto, adeoque formaliter, & non materialiter tantum. Quocirca, sicut in hac propositione, *rationale ex parte modi non est animal*, vocula, *rationale*, supponit formaliter pro conceptu, ita etiam in hac, *blitiri penes id quod ex in mente responderi non est vox*, particula, *blitiri*, pro conceptu, & formaliter supponit. Animaduerto secundò contra Fonsecam, in hac propositione, *nomen est vox*, particulam, *nomen*, non supponere duntaxat formaliter; siquidem supponit pro se, propterea quod sit nomen adeoque materialiter: quod autem se ex instituto significet, parum refert; distinctio enim suppositionis formalis, & materialis, non est penes diuersum modum significandi, naturaliter, & ex arbitrio, sed penes diuersum significatum, distinctum videlicet à termino, vel indistinctum, vt ipsis, & ceteris est in confesso. Animaduerto tertio contra alios, in ea propositione proximè adducta, particulam, *nomen*, non supponere solum materialiter: haud enim ponitur duntaxat pro se, sed etiam pro aliis: quod autem se clarè reliqua nomina confuse representent vt instant aduersarij, nihil interest, namque terminus supponit haud raro pro iis, quæ confuse significat, veluti in hac propositione, *homo est animal* in qua homo, omnes homines confuse sumptos comprehendit, & pro iis supponit. Itaque in ea propositione, de qua præcipue lis, vocula, *nomen*, partim formaliter, partim materialiter supponit.

Alio quoque sensu vtripari potest formalis suppositio, prout nimirum distinguitur non à materiali, sed ab identica: ita autem vsurpata, dici solet esse ea qua subiectum, & prædicatum, pro diuersis significatis supponunt, vt rationale est risibile; identica verò ei opposita, qua pro eodem formaliter significato supponunt, vt rationale est rationale. Hinc diuiditur vterius suppositio, in communem, & singularem, seu discretam: communis est, quæ terminum pro significato communi, singularis verò, quæ eum non pro communi, sed pro singulari substituit: quapropter hæc posterior suppositio nuncupatur ab aliquibus discreta, eo quod vnum singulare ab alio discernat.

Nonnulli recentiores multi sunt in restringenda suppositione communi, aiuntque non esse eam quam nos definitimus, sed quæ respicit significatum commune aliquo signo affectum, ratione cuius nequeat in singularibus reperiri, aut de eorum singulis enuntiari: quamobrem in hac propositione, omnis homo currit, subiectum communiter supponit, secus vero in hac, *homo currit*. Ceterum magnopere displicent, quoniam suppositio singularis omnem terminum singularem respicit: quidni ergo suppositio communis omnem terminum communem, siue signatum siue nullo distinctum signo?

19

20

21

signo? Deinde, siue suppositio communis dicatur, *ut terminus pro suis inferioribus*, ut vult Toletus lib. 2. cap. 2. siue, *qua terminus supponit communiter*, ut vult Villalpandus lib. 1. 3. p. c. 1. siue, *ut terminus communis communiter retenti*, ut vult Sotus 2. p. c. 1. lect. 4. not. 1. quouis inquam horum modo; quemcumque terminum communem respicit. Denique, in hac propositione, homo est animal, homo non supponit singulariter; ergo communiter: nam hæc particula, *communiter*, & *singulariter*, vel *particulariter*; opponuntur immediate. At obiciunt aduersarii, suppositionem communem esse usum termini communis communiter retenti, in quo iniquiunt à Soto discrepat nullus; at ea definitionis particula, *communiter retenti*, indicat signum vniuersale, omnis, aut nullus, aut aliud simile. Sed in primis ea definitio non est vsque adeo ab omnibus recepta: Uterius, ea admissa, posterior particula illius non tam significat syncategorema, omnis, nullus aliudve simile, quam negationem syncategorematis particularis, hic, iste, aut alterius similis; & ita definitionem Soti explicat Hurtadus disp. 1. f. 4. §. 18. eamque æquiparat huic suæ; *est substitutio pro termino communi*. Proinde miror aduersarios plerorumque dialecticorum autoritate niti, cum potius eis apertè renituntur.

21 Adicienda etiam est alia diuisio suppositionis in naturalem, & accidentalem: illam definitio accensio esse eam, qua terminus ponitur pro suo significato, penes ea quæ ei naturaliter, seu essentialiter insunt, veluti homo est animal; accidentalem vero è contrario, positionem termini pro suo significato, penes illa quæ non naturaliter ei conueniunt, veluti homo currit, aut cognoscitur.

CAPVT V.

Uterior suppositionis diuisio in simplicem & personalem.

22 **S**uppositio simplex est positio termini pro suo immediato & formali significato; qua ratione in hac propositione, *homo est species*, homo simpliciter supponit, quia pro homine ut sic, non pro Petro & Paulo; alias propositioni falsum subesset, cum eorum neuter sit species. Personalis est positio termini pro mediato significato, ut *homo currit*, ubi homo non ponitur præcisè pro homine ut sic, aut in commune, sed pro Petro aut Paulo: quare defensus ad inferiora huius duplicis suppositionis infallibile discrimen ab omnibus traditur. Sic utramque fere definiunt Tol. lib. 2. cap. 1. Fons. lib. 8. cap. 24. contra quos cum Hurtado, & Arriaga deno agmine plerique recentiores inuehantur.

23 Primo; quoniam in his propositionibus, Petrus currit, Petrus est indiuiduum subiicibile, Petrus ex æquo ponitur pro suo immediato & formali significato, cum defectu inferiorum mediata, & materialiter significare nequeat; at non utrobique eodem supponit modo, sed in prima personaliter, & in secunda simpliciter, ut omnibus est in confesso; penes ergo mediatum, aut immediatum, formale, aut materiale significatum, haud est vtriusque suppositionis distinctio. Secundo, quia in his propositionibus, homo est animal, homo est species, homo idemmet immediatum, & formale significatum, videlicet hominem ut sic, sortitur; at in prima personaliter, & in secunda simpliciter supponit ergo &c.

P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

24 Tercio, quoniam in hac propositione, Petrus est hic homo, Petrus supponit personaliter, sed non pro mediato significato, homine videlicet, ut hic possit mediate significari per notionem Petri, nam de homine ut sic ne æquiualeat, & mediate hic homo affirmatur, non enim licet inferre, aut concludere, Petrus est hic homo, ergo homo ut sic est hic homo. Quarto, quia nulla est natura communis obiectiue abstracta ab indiuiduis, ea enim abstractio à Platoniorum idæis, & figmentis parum vel nihil discrepat; suppositio ergo simplex nequit esse ea, qua terminus ponitur pro eiusmodi natura, quippe quæ plane repugnat.

25 Cæterum hæc argumenta non vrgent: ad primum respondeo, Petrum æquiualeat huic homini, ac proinde significare immediate, & formaliter hunc hominem, mediate verò & materialiter hominem: sicut enim ratio superior continet sub se rationes inferiores, ac proinde eas mediate, & formaliter significat, ita ratio inferior continet in se rationem superiorem, eamque ad se contrahit, unde eam mediate & materialiter significabit: quare in hac propositione, Petrus currit, Petrus supponit personaliter, quia non solum de immediato significato, videlicet Petro, cursus affirmatur, veram etiam de mediato videlicet homine, non formaliter, sed æquiualeat, eo quod ex hac propositione, Petrus currit, hominem currere rectè inferatur: aut in hac, Petrus est indiuiduum subiicibile, supponit pro immediato, & formali significato, non verò pro mediato homine scilicet, cum ex hac propositione, Petrus est indiuiduum subiicibile, hominem ut sic esse indiuiduum subiicibile nequitam possit inferri. Quid quod facile dici potest, eam diuisionem suppositionis in simplicem, & personalem esse subdiuisionem suppositionis communis; quare in propositionibus allatis Petrus nec personaliter, nec simpliciter supponit, eo quod communiter non supponat: Sed de hoc paulo latius infra in responsione tertij argumenti: quod anteaquam diluendum aggrediar;

26 Ad secundum respondeo, latam in eo committi æquiuocationem, qua nimirum significatio cum suppositione confunditur: Etenim in duabus propositionibus obiectis pro eo supponit earum subiectum homo, de quo formaliter, aut æquiualeat prædicatum affirmatur, non vero pro eo quod significat præcisè, quia illud significat in illa propositione, homo, est species, de solo homine in communi immediate & formaliter significato species prædicatur, non vero de inferioribus quæ species esse ne æquiualeat quidem asseruntur: in illa vero, homo est animal, de Petro & Paulo mediate & materialiter significatis animal prædicatur: mirandum ergo non est, si in altera homo simpliciter, & in altera personaliter supponat, ut ut idem utrobique significet.

27 Ad tertium respondeo, eam diuisionem suppositionis in simplicem, & personalem esse subdiuisionem suppositionis communis, ut nuper perstrictum: quamuis enim id negent Sotus, & Hurtadus, at affirmant veteres plerique dialectici cum Petro Hispano, & post eos Toletus, & Fonseca locis superius citatis: colligi autem perspicue potest ex ipso vocum ethymo: nam simpliciter, eius particula vim si spectes, perinde multoties est, ac secundum se, & præcisè: meritò igitur dicitur terminus aliquis supponere simpliciter, cum sumitur prout præcisus à suis inferioribus, quæ mediate ac materialiter importat; ita vero sumi potest duntaxat terminus communis

K

munis

munis seu communiter supponens, secus vero singularis: ubi autem suppositio simplex contrahat, ac diuidat suppositionem communem, eandem nequit non contrahere, ac diuidere personalis; ambæ siquidem iuxta omnes vnam rationem dissecant, & eiusdem sunt species subiectiuæ. Et quidem propter definitionem personæ à Boëtio traditam, videlicet *est rationalis natura indiuidua substantia*, sapissime persona significat apud non paucos auctores sola indiuidua v. g. Petrum, Paulum &c. non verò rationes superiores, prout ab eis abstractas: quare terminus communis, quando pro inferioribus etiam, ac singularibus mediatur & materialiter significatur, hoc ipso dici solet personaliter supponere: en quatenus vocum ethymon pro doctrina tradita faciat. Quæ cum ita sint, dicendum est, Petrum in ea propositione, Petrus est hic homo, nec personaliter, nec etiam simpliciter supponere, eo nimirum quod sit communi suppositione destitutus.

28 Enimuero quoniam probabile duximus, superius in solutione primi argumenti, terminum etiam singularem supponere posse tum simpliciter, tum personaliter & in hac propositione, Petrus currit, suppositionem Petri esse personalem, & in hac Petrus est indiuiduum subiicibile esse simplicem, adeoque neutram earum esse speciem suppositionis communis; quoniam inquam hæc à nobis supra dicta sunt, & quoad eius fieri potuit explicata, idcirco respondetis secundo, Petrum supponere simpliciter in ea propositione, Petrus est hic homo, non minus quam in illa, Petrus est indiuiduum subiicibile, aut secundo intentionale. Tertio quoque non nemo diceret, eas suppositiones esse species, ac partes subiectiuas suppositionis formalis, prout hæc ab identica distinguitur: quare cum in illa propositione Petrus est hic homo, Petrus non supponat formaliter sed identice, eum nec personaliter, nec etiam simpliciter supponere.

29 Ad quartum, & vltimum argumentum respondeo, ad veritatem eius definitionis, qua suppositio simplex est à nobis explicata, satis superque esse, quod natura communis possit abstrahi ex parte modi à suis inferioribus: at ad minimum talis abstractio negari nequit ab aduersariis, nec negatur, si solos Nominales excipias: quocirca immerito existimant quidam neoterici cum Hurtado & Arriaga, sine præcisione obiectiuæ rationis communis à suis inferioribus nostram, suppositionis simplicis definitionem sustineri non posse. Deinde secundo respondeo, eam præcisionem obiectiuam naturæ communis à particularibus aut è conuerso nequiquam repugnare; & cum Platoniorum idæis aperto Marte pugna-re, nedum eis affinem aut similem esse: quorum alterum lib. 8. luculenter constabit.

30 Sed instabis Primo: conceptus inferior v. g. Petrus non abstrahitur, nec præcinditur à ratione superiori, quin potius eam formaliter includit: perperam ergo dictum à nobis est, Petrum v. g. aliudvè indiuiduum supponere simpliciter, vel certe etymologia suppositionis simplicis haud est ea, quam tradidimus. Verum in primis, quamuis dixerimus Petrum supponere aliquando simpliciter, at oppositum velut probabile statuimus, hæc videlicet de causa, quæ opponitur in præsentia. Item secundo Petrus v. g. ita continet hominem, vt eo ipso includat Petreitatem ab eo præcisam, & virtualiter ac ratione nostra distinctam: Petrus ergo penes aliquid sui summi potest simpliciter, adeoque eius formalitatis merito suppositionem simplicem obtinere.

31 Instabis iterum, in hac propositione, Petrus est

indiuiduum subiicibile, sumitur Petrus prout subest actui intellectus illum præcisè ac simpliciter consideranti in ordine ad suam speciem ac nihil in eo efficiendi, supponit ergo simpliciter, haud secus atque homo, cum dicitur, homo est species: perperam ergo dictum nec simpliciter nec personaliter Petrum supponere in ea propositione. Rursus in hac propositione, Petrus est hic homo, sumitur Petrus secundum id quod eius personæ à parte rei inest, siue pro eius persona pro vt talis est reipsa: sustineri ergo nequit quod diximus, Petrum inibi simpliciter non personaliter supponere. Cæterum quamuis ita explicent aduersarij etymologiam suppositionis simplicis & personalis, & ita vtriusque definitionem ab ipsis traditam & inferius ponendam tueantur, probentque, quod tamen aliter explicari possit, ac debeat earum etymologia vocum, superius manet explicata abundè. Quapropter nihil vrget præsens replica, nihil habet veri aduersariorum sententia, circa vtramque suppositionem. Et quidem eadem ratione probare possent ij quibus cum deceptamus in hac propositione, homo est species, hominem non supponere simpliciter, quoniam non supponit pro re simplici sed potius composita physice ex corpore, & anima, & metaphysice ex gradu animalitatis, & rationalitatis, nec non in hac enunciatione, natura humana corpore, & anima constat, naturam humanam supponere non personaliter, sed simpliciter, contra quam omnes auctores, & eos inter ipsi aduersarij sentiunt, nimirum quia, non supponit pro persona, sed potius pro natura à personalitate abstracta.

32 Modo ergo progredior ad impugnandas, vtriusque suppositionis, definitiones ab Hurtado, & Neoterici traditas, quæ sic habent: suppositio simplex est ea, qua terminus ponitur pro re, quatenus subest, secundis intentionibus; personalis vero qua terminus ponitur pro re, sumpta secundum se, & independentem à secundis intentionibus. Sed contra primo, quoniam in hac propositione, animal est confusè cognitum, animal supponit personaliter, cum tamen significet, rem prout subest secundis intentionibus: probatur assumptum, argumento, me iudice manifesto; signum suppositionis personalis, & eius à simplici discrimen à Toletio, Fonseca, Hurtado, & cæteris, etiam diuersarum partium auctoribus concessum, est descensus qui potest fieri à termino personaliter supponente ad inferiora sua; secus vero à termino supponente simpliciter: v. g. ex hac propositione, animal est viuens, rectè inferas, ergo homo est viuens, leo est viuens: at ex hac, animal est genus, male inferas, ergo homo est genus, leo est genus: Tunc sic, ab animali, in superiori propositione, nimirum animal est confusè cognitum, descendere est ad inferiora, licetque ex ea inferre, ergo homo, prout animal, & in confuso est cognitum & leo similiter: quod minus negari potest, in sententia aduersariorum negantium præcisionem obiectiuam rationis communis, à quauis inferiori, vniuersæ cognitionem, etiam immediatam, & expressam sine alia: animal ergo, in ea propositione à nobis obiecta personaliter supponit, quantumuis, secundo intentionaliter accipiat. Summa nostri argumenti, eiusque brevis declaratio sit hæc: in his duabus propositionibus, *animal est genus*, *animal aliquo modo cognoscitur*, animal ex æquo significatur, prout subiaceret secundæ intentioni, atqui in vna supponit simpliciter & in alia personaliter, vt ex dictis perspicuum: eo ergo ex titulo, satis discriminatur suppositio simplex à personali.

Quod

33 Quod secundo, talem in modum contra Neotheticos ostendo: In hac propositione, species est prædicabilis, de pluribus solo numero differentibus in quid, species personaliter supponit; at significat rem, prout subest secundæ intentioni, qua de pluribus prædicari possit: sustineri ergo nequit data utriusque suppositionis definitio, earumque discrimen. Maior suadetur; tum quia, omnis definitio, prædicatur de suo definito personaliter supponente, aliàs in hac propositione, homo est animal rationale, hominem personaliter suppositum negarem; sed in præfata propositione, de specie eius definitio prædicatur: tum etiam, quia ea propositio descensu ad inferiora gaudet, quandoquidem ex ea queas inferre speciem humanam, leoninam, angelicam, de pluribus numero in quid prædicabilem esse, huiusmodi autem descensus, semper est cum suppositione personali coniunctus, vt supra dictum.

34 Ex his, quæ hæcenus disseruimus, constat primo contra Hurtadum disputatione secunda, sect. 3. in hac propositione falsa, omnis homo est species, subiectum supponere personaliter, nimirum quia ponitur æquiuale, pro suo mediato significato æquiuale enim, ea propositio his, Petrus est species, Paulus est species. Constat secundo aduersus Sotum, & alios, in hac propositione, homo est species, subiectum non habere hunc descensum, ergo hic homo, in quantum cognitus vt homo, est species; siquidem non vnicus homo confusè cognitus, sed omnes speciei rationem induunt, Constat tertio, propositionem vniuersalem, personaliter supponentem habere descensum ad inferiora, sub eodem prædicato, secus vero supponentem simpliciter, vt supra, ex omnium sententia, manet explicatum. Constat quarto aduersus aliquos recentiores, propositionem particularem, simpliciter supponentem, interdum habere ascensum ad superiora, sub eodem prædicato, interdum non: ab hac enim Petrus currit, rectè ascendas in hunc modum; homo, animal, viuens currunt, sed ab hac, Petrus est hic homo, malè per eosdem gradus ascendas. Constat quinto, propositionem simpliciter supponentem habere descensum ad inferiora, sub diuerso prædicato, si sit vniuersalis, & ascensum etiam ad superiora, sub diuerso prædicato, si singularis: etenim ex hac, animal est genus, rectè inferas, ergo aliquod animal, nempe homo, est eius species; & rursus ex hac, Petrus est indiuiduum, ergo homo est species.

35 Constat sexto, necessariam non esse, suppositionem absolutam, seu mixtam ex personali, & simplici, inuentam à Fonseca; nam hanc propositionem v.g. homo est animal, ait esse de subiecto mixtè, siue absolute supponente, cum tamen suppositionem hominis, in ea propositione, ad personalem reduci posse liqueat ex dictis.

CAPVT VI.

Diuisio suppositionis in distributiuam, & copulatam, determinatam, & confusam.

36 **S**uppositionem distributiuam, seu copulatiuam definio cum Fonseca lib. 8. cap. 32. & Hurtado disp. 2. sect. 5. eam, quæ resolubilis est per descensum copulatiuum, qui videlicet fit per particulam &, aut nec, similemve; necentem propositiones hoc modo: omnis homo currit: ergo Petrus currit, & Paulus

currit &c. aut nullus homo currit: ergo nec Petrus currit, nec Paulus currit, &c. Suppositio copulatiua, seu distributiua: alia est immediata, vel incompleta, qua terminus pro solis generibus singulorum ponitur, vt omne animal fuit in arca Noë: vbi animal pro indiuiduis non supponit: alia propositio falsa futura esset, sed pro eorum rationibus genericis, prout genus latè sumitur, & pro specie: & ita est vera propositio; omnes enim animalium species, etsi non singularum indiuidua fuerint reuera in arca Noë: alia mediata, seu completa, qua terminus non tantum pro generibus, seu speciebus singulorum, sed etiam pro singulis generum ponitur: veluti omne animal est viuens; vbi animal, tum pro omnibus suis speciebus, tum etiam pro omnibus earum indiuiduis supponit: & ita suppositum reddit veram eam propositionem, quam constituit.

Suppositionem copulatam cum Fonseca supra citato, & aliis definio eam, quæ resolubilis est per descensum copulatum, qui nimirum fit per particulam &, vel, nec aliamve similem necentem non propositiones integras, sed partes vnus extremi, siue subiecti, vt omnia elementa sunt quatuor: ergo ignis, & aer, & aqua, ac terra sunt quatuor; non vero ergo ignis est quatuor, & aer est quatuor, &c. vel nulla elementa distincta efficiunt numerum singularem, aut sunt vnum tantum: ergo neque ignis, & aer efficiunt numerum singularem: neque aqua & terra eum efficiunt, suntvè vnum duntaxat elementum: non vero, ergo nec ignis efficit numerum singularem, nec aer &c. At enim suppositio distributiua, seu copulatiua in eo differt à copulata, quod nec semper, nec solum habeat eum descensum copulatum: non semper, nam in hac propositione: omnis pars albi illud intrinsecè causat, & constituit; particula, omnis pars, supponit distributiue: & tamen ex ea non licet descendere copulatè, aut inferre: ergo paries, albedo, & vnio causant, constituuntque intrinsecè album: sunt enim idem cum illo, ac nullatenus ab eo distinguuntur: quare collectiue sumpta non possunt illud causare: de quo plura in Physica lib. 2. tract. 6. cap. 9. non solum; tametsi enim ex hac propositione: omnis homo est animal, rectè ascendas ita: ergo Petrus, & Paulus, & Ioannes, &c. est animal; particula, &, vnus subiecti partes copulante: at etiam ex ea non minus bene ascendas ita: ergo Petrus est animal, & Paulus est animal, & Ioannes est animal, &c. particula, & integras necentem propositiones.

Iam verò suppositionem determinatam consequenter definio, eam, quæ resolubilis est per descensum disunctiuum fieri natum per particulam, vel, aut aliam similes propositiones necentem, vt aliquis oculus videt: ergo vel dexter videt, vel sinister videt: suppositionem verò confusam, eam, quæ sibi vendicat solummodo descensum disunctum fieri natum per particulam vel, aut aliam similem non propositiones integras, sed vnus duntaxat terminos necentem: vt aliquis oculus requiritur ad videndum, ergo vel dexter, vel sinister ad id muneris requiritur. Illud autem animaduertere est, non idcirco suppositionem determinatam à nobis definiri per descensum disunctiuum, quod sit incapax disuncti: certo certius enim est, eius esse capacem, quando ex hac propositione determinatè supponente, nimirum aliquis oculus videt, non tantum sicut proximè supra ascendas, sed etiam ita: ergo vel dexter videt, vel sinister videt: verum propterea quod non per descensum disunctum, sed potius disunctiuum à suppositione confusa diffideat: Qua etiam ratione suppo-

endum est, definitam esse à nobis supra suppositionem copulatiuam, siue distributiua per descensum copulatiuam, non vero copulatum; quod nimirum hic ei sit communis cum suppositione copulata, fecus vero ille; quamuis non solum vnus, sed etiam alterius sit interdum capax; vt supra declaratum.

39

Porro autem vtriusque suppositionis determinata nimirum & confusa discrimen ab Hurtado, & quibusdam aliis negatum, probatur, & explicatur: hæc propositio, aliquis oculus videt, non potest permittere simultaneam veritatem harum duarum propositionum: dexter non videt, sinister non videt; sed potius postulat, vt alterutra sit falsa: ast hæc propositio, aliquis oculus requiritur ad videndum, quantumuis vera sit, potest tamen esse coniuncta cum simultanea veritate harum duarum propositionum: dexter non requiritur ad videndum, sinister non requiritur ad videndum: propositiones igitur illæ, quamuis idem subiectum fortiantur, non tamen eandem illius suppositionem: & prior erit de subiecto sic ponente determinatè, posterior vero de subiecto supponente confusè.

40

Trifariam autem euenire potest disunctio determinata, siue suppositionis determinatæ propria: primo ratione existentia, quæ de termino determinatè sumpto, suppositoque virtualiter affirmatur; quo pacto in propositione proposita; aliquis oculus videt; oculo actio videndi, ac proinde existentia ad agendum necessaria attribuitur: cum ergo nihil duntaxat indeterminatum in rebus existere possit, necesse est, oculum aliquem determinatè, & præcindendo ab aliis sumptum, existere, & videre: in quo ea propositio veritatem collocatam habeat. Secundo ratione necessitatis materia; quo pacto in hac propositione: aliquis homo est animal, subiectum determinatè disunctum est: materia enim cum sit necessaria, & homines omnes essentialiter animalia, verum erit Petrum determinatè, & præcindendo à reliquis animal esse, in quo cum ea determinatione sumpto ea propositio veritatem suam tueatur. Tertio ratione prædicati, quod merito suæ perfectionis de subiecto determinatè verificatur, quomodo in hac propositione: aliquis homo à Deo cognoscitur. subiectum determinatè disungitur, quoniam propositio in aliquo homine determinatè verificatur, quem Deus clarè, & determinatè cognoscat; quo tenus diuina cognitio differt ob suam perfectionem à cognitione creata, quæ imperfecta, & vaga esse potest, & letque. At è regione disunctio indeterminata triplici illo titulo destituta prorsus est: nec enim terminus indeterminatè disunctus existentiam eo ipso postulat, vt videre est in his propositionibus: aliquis oculus requiritur ad videndum, aliquis equus ad equitandum, promitto tibi aliquem librum, quæ nullo oculo, equo, aut libro existentibus essent veræ. Rursus nulla hic interuenit necessitas materia; cum libro promitti contingens sit, & oculo vniuersaliter sumpto ad videndum, & equo ad equitandum requiri; omnis enim oculus ad videndum, & omnis equus ad equitandum non requiritur necessario. Demum eiusmodi prædicata ratione alicuius eximæ perfectionis subiectum determinatè non afficiunt.

41

Vidimus, vtramque suppositionem illam, nempe determinatam, & confusam reuera distingui; superest ratio nominum explicanda: nam P. Hurtado contendit, vtramque indeterminatam, & confusam appellandam; neutram vero determinatam, nimirum quia alterutra est vaga, & coniuncta cum disunctione quadam vi huius particulae *aliquis*, alteriusve

id genus expressa: disunctio autem, & indeterminatio, siue confusio in idem recidunt. Hæc tamen difficultas haud magnopere premit, nec ea est, quam propter voces dialecticorum vsu probatas teneamus improbare, & cum aliis commutare: etenim vt bene aduertit Sotus lib. 2. lect. 4. not. 3. initio, quamuis terminus determinatè supponens significet omnia sua inferiora vage, & indeterminatè, & pro eis ita sumptis substituatur: ceterum vt propositio, cuius est subiectum, v. g. hæc; aliquis homo currit, sit vera: requiritur, & sufficit, vt aliquod eius inferius provt ab alio distinctum, ac determinatè vsurpatum currat; aliudve prædicatum, si sit alia propositio id genus (cuiusvis enim par est ratio) participet: tale autem nihil requiritur ad veritatem propositionis de subiecto confusè supponente; & quamuis sit requisitum, haud tamen sufficit ad veritatem propositionis de subiecto distributiue, aut copulatè supponente, vt intuenti constabit: est ergo quamobrem in hac propositione; aliquis homo currit, aliaque quauis simili suppositio subiecti, esto disunctio nem importantis vocetur determinata præ quauis alia.

42

Postremo reliquum est, vt obiectiones quasdam repellamus aduersus duarum illarum suppositionum definitiones à nobis traditas. Obiicies igitur primo: suppositio confusa habet vtrumque descensum, disunctum scilicet, & disunctiuum: perperam ergo per alterum, & non alterum definitur. Antecedens probatur, quia duo illi descensus reuertuntur inuicem, suntque idem reipsa, & non diuersi, nisi solo nomine imo ne hoc tenus, vt infra constabit: quo fit, vt suppositio confusa non possit alterum eorum, nempe disunctum sine altero, scilicet disunctiuo sortiri. Identitas eorum descensuum suadetur, quia vterque cum disunctione indeterminata procedit; ideo enim in priori nimirum disuncto, aliquis oculus requiritur ad videndum; ergo vel dexter, vel sinister ad id requiritur; proceditur ita quoniam sola necessitas ad videndum ab omni existentia absoluta in eo affirmatur: at in posteriori, cuiusmodi est hic, aliquis oculus requiritur ad videndum, ergo vel dexter requiritur ad videndum, vel sinister requiritur ad videndum etiam enunciatur ea sola necessitas. Secundò, quia hic descensus, v. g. ignis ad perfectionem vniuersi requiritur, & aqua ad eam requiritur, & aer, & tellus similiter, atque hic descensus, ignis & aqua, &c. ad perfectionem requiritur: hic, inquam descensus, alter copulatus, alter copulatiue reuera æquipollent, & hanc propositionem, omne elementum ad perfectionem vniuersi requiritur æque explicant, vt nemo ausit inficiari: similiter ergo descensus vterque disunctus, scilicet, & disunctiuus ab aliquo oculo ad videndum requisito, reipsa æquiualebunt, & reuertentur: adeoque non poterit alter sine altero suppositionem confusam sequi. Tertio, quia cum definiatur suppositio determinata per solum descensum disunctiuum, videtur supponi illum duntaxat non verò disunctum ei posse conuenire: at hoc est falsum, tum propter dicta hoc numero, tum etiam propter dicta numero antecedenti, nec non superius. Quarto denique, quoniam vterque descensus ille fit per particulam disunctiuam, vel, modo propositiones integras, modo terminos solos interiectam: quidni ergo vocetur vterque disunctiuus: rursus, in vtroque particula, vel, non tantum potest disungere, sed actu disungit, aut terminos, aut propositiones totas: cur ergo vnus potius quam alter disunctus appellatur? quidquid ergo sit, an eiusmodi descensus reipsa discrepent, at, certe vocibus per quam ineptis videtur id

id discriminis explicari. Atque hinc est, suppositionem determinatam nullo iure communiter appellari disiunctiuam potius quam confusam, aut hanc disiunctiuam potius quam illam. Simili etiam argumento fit, descensum factum per particulam, & aliamve id genus propositiones integras necentem, veluti omnis homo est animal, ergo Petrus est animal, & Paulus est animal, &c. immerito vocari copulatiuum magis quam copulatum; eumque, qui fit per eandem aut similem particulam solos terminos necentem, veluti omnes Apostoli Dei sunt duodecim; ergo Petrus, & Andreas & Ioannes, & ceteri sunt duodecim, haud verosimilius nuncupari copulatum magis quam copulatiuum: utrobique enim particula est suapte natura copulatiua, utrobique actu copulat. Quo etiam fit, nomina suppositionis copulatiue, & copulatae ex eorum descensuum fontibus deriuata, parum opposita esse.

42

Ad primum tamen horum facile respondeo: nego enim suppositionem confusam, utrumque descensum illum, disiunctum scilicet & disiunctiuum, suo sibi iure vindicare; nego etiam utrumque descensum esse eundem, & non diuersum reuera: quod autem opponitur ambos procedere, cum disiunctione indeterminata, quippe qui ex æquo solam necessitatem alicuius oculi ad videndum, non verò alterutrum existentiam affirmant, nihil habet verisimilis, nedum veri: nam ut recte docet Fonseca, & propositæ sententiæ ceteri sectatores, quoties ita descenditur, ex hac propositione, aliquis oculus requiritur ad videndum, ita inquam, ergo vel dexter requiritur ad videndum vel sinister requiritur ad videndum, & quoties ita, ergo vel dexter, vel sinister requiritur ad videndum, etiam si utrobique sola necessitas ad videndum, non vero existentia potentie visus, aut visionis affirmetur: at longe aliter & aliter, siquidem in priori descensu adstruitur, dextrum oculum esse necessarium ad videndum, siue existat, siue non existat sinister, vel sinistrum (altem, ita esse necessarium comparatione dexteri; aut, quod instar est, nos non posse videre per sinistrum solum sine dextro, vel certe per hunc, minimè sine illo: at in posteriori descensu, nihil tale affirmatur, sed duntaxat alterutrum oculum, requiri ad videndum, si alter desit, quod verum est, sicut & illud prius, manifesta ratione falsum; descensus ergo alter ab altero, valde diuersus est, alterque verus, & alter ne verisimilis.

43

Ad secundum argumentum non minus expeditè respondeo, eo tantum conuinci, descensum copulatum, & copulatiuum conuenire interdum eidem suppositioni, videlicet distributiue, cuiusmodi est ea, per quam supponit subiectum illius propositionis, omne elementum requiritur ad perfectionem vniuersi, siue, quod iuxta est, omne perficit vniuersum, sicut cuiuslibet defectus in huius damnum, & imperfectionem cederet: Hinc autem fit, nihil aliud quam descensum disiunctiuum & disiunctum eidem multoties suppositioni, nimirum determinatæ, competere, quod fateor ultro; at id fateri, nec possum, nec debeo, utrumque conuenire termino supponenti confusè, qualis est subiectum huius propositionis, aliquis oculus requiritur ad videndum; qua etiam ratione, nec descensus copulatiuus, & copulatus, conueniunt vniquam termino copulatiui supponenti, ut omnibus est in confesso. Ad tertium respondeo, non propterea definiti suppositionem determinatam, per solum descensum disiunctiuum, quod sit omnino incapax di-

P. Lyncei Philosophia Tom. 1.

siuncti, sed quod hic, ei cum suppositione confusa sit communis, ut supra inter proponendam sententiam illam nostram, & communem dialecticorum manet explicatum: quamuis autem eorum plerique videantur nostro Hurtado, descensum disiunctiuum solum suppositioni determinatæ sicut, & solum copulatiuum, distributiue concedere, at quod aliter exponi possint, debeantque, superius dicta perpendenti constabit.

44

Ad quartum respondeo, descensum disiunctiuum fieri per particulam tum suapte natura disiunctiuam, tum actu disiungentem, & descensum disiunctum per eandem similiter; quoniam tamen utraque disiunctio est valde diuersa, & vna determinata, aliaque indeterminata, idcirco eum descensum, qui alteram importat, placuit dialecticis appellari disiunctiuum, illum vero qui alteram, è contrario disiunctum; haud enim alia nomina ad eam diuersitatem exprimendam suppetebant, ac proinde, prioribus illis, eo sensu, iure potuerunt uti, noquamque hanc eis significationem indere. Exinde quoque est, suppositionem determinatam merito appellari disiunctiuam, & confusam etiam disiunctam; nec non vocabula descensus copulatiui & copulati, & suppositionis itidem copulatiue, & copulatae, simili de causa, videlicet propter egestatem nominum, bene habere, ut ut particula, & in quocunque descensu, tum sit sponte sua copulatiua, tum etiam actu copulet.

CAPVT VII.

De aliis duabus proprietatibus termini, ascensu nimirum & descensu.

45

Explicuimus hæcenus primam & potissimam termini proprietatem, nimirum suppositionem; sequuntur in primis alia duæ superius quidem obiter perstrictæ; at hic ex professo explicandæ, videlicet ascensus, & descensus; qui tamen si fiant ex vna quadam propositione ad aliam aliaue, quoniam tamen utrumque multum interest, quoniam modo supponant termini propositionis, ex qua ascenditur, aut descenditur; & pro varietate suppositionis ij quoque variantur, propterea non tantum propositionis, sed etiam termini prout in propositione supponentis dici solent affectiones, seu proprietates, huius mediata ac remotæ, illius vero immediata & proximè.

46

Ascensus ergo, qui à quibusdam vocari solet inductio, est à singularibus sufficienter enumeratis ad vniuersale progressio, seu consequentia, veluti hic homo est bipes, & iste, & sic singuli, quos vspiciam cognoscimus, & experimur; ergo omnis homo est bipes: descensus autem est ab vniuersali ad singularia progressio, seu consequentia, veluti è contrario omnis homo est bipes suapte natura: ergo Petrus est bipes, & Paulus est bipes, & sic singuli. Quod attinet ad descensum, supra diximus esse quadruplicem, scilicet copulatiuum, & copulatum, disiunctiuum, & disiunctum, nec non quales hi sint, & cur ita nominati. Huic autem quadruplici descensui respondet ascensus quadruplex, eiusdem nominis & rationis, eum totidem modis, & per eosdem gradus ab inferioribus ad superiora ascendatur, & à superioribus ad inferiora descendatur.

Porrò autem hic duo quæri solent, videlicet an

K 3

ad

47

ad ascensum opus sit, consequentiam esse formalem, hoc est ratione formæ legitimam & præscindendo à quavis materia singulari vniuersaliter, & in quacunque irrefragabilem, & infallibilem: item an ad bonitatem ascensus oporteat superaddi constantiam: est autem constantia propositio affirmatiua in qua prædicatur terminus communis, ad quem fit ascensus in plurali numero, cum signo collectiuo de omnibus eius suppositis v.g. si ascendere velis ex paulo supra dictis propositionibus, hic homo est bipes, & iste homo est bipes, & sic singuli, quos vspiam cognoscimus & experimur, ita addideris constantiam, & isti homines sunt omnes homines. Huiusmodi porro dubia locum non habent in descensu, certo certius enim est à propositione distributiua descendi per legitimam, formalem, & infallibilem consequentiam ad omnia sua inferiora copulatiue sumpta, veluti omnis homo est bipes; ergo Petrus est bipes, & Paulus est bipes & sic cæteri: quæ argumentatio tenet ratione formæ in quacunque materia, & in nulla patitur exceptionem: item à propositione copulata siue de subiecto copulatiue supponente similiter descendi ad inferiora sua eodem usurpata modo, nec non à propositione disiunctiua & disiuncta ad sua. Haud etiam minus certum est, minimè requiri constantiam ad bonitatem eorum descensum, propterea quod propositiones, vnde fiunt, latissimè pateant, & se solis, atque sine superaddita constantia, eas, ad quas descenditur, comprehendant.

48

Veteres ergo summulistæ communiter affirmant in omni ascensu recto consequentiam oportere esse formalem, seu ratione formæ vbiuis certam, ac nulli vspiam exceptioni obnoxiam: at negant Sotus edit. 2. lib. 2. cap. 12. lect. 1. not. 4. Hurt. disp. 2. sum. sect. 6. §. 25. alique recentiores, quorum sententia mihi magis probatur: fieri enim potest, vt omnia singularia, quæ sub sensum, & experientiam cadunt, vno modo se habeant, & ratio communis, & distributiua alio, propterea quod sint, plura alia singularia, præter ea, quæ nos experimur, sunt enim ex toto infinita, adeoque, supra tenuitatis nostræ comprehensionem: cum ergo sufficiens enumeratio singularium, omnia prorsus non complectatur, nec possit humanitus, qui ascendere potest ab eis, per legitimam, & certam, formalemque consequentiam ad rationem superiorem? Atque, vt exemplo supra posito insitam, quid vetat, omnes homines, quos videmus, esse suapte natura bipedes, siqui sint eis pedes, & non per accidens claudicent, esse tamen in aliis terrarum oris nobis ignotis, & hæcenus inaccessis, homines natura sua tripedes, & non bipedes quemadmodum, tametsi apud nos, nusquam reperiuntur sciopedes, tales tamen homines creduntur fuisse, non procul à Trogloditis, teste Augustino lib. 16. de ciuit. Plinio, & aliis; & quamuis inter nos homines haud sint nigri, eiusmodi tamen sunt suapte natura, locique sui genio æthiopes omnes: hæc ergo inductio, hic homo est bipes, & iste, & sic singuli, quos passim experimur, ergo omnis homo est per se loquendo bipes & non tripes, aliove pedum numero; haud certa est; haud infallibilis ratione formæ, esto hic & nunc, vt aiunt, beneficio materiæ singularis in qua fit, vera euadat.

49

Respondet aduersarij inductionem oportere fieri non tantum ab iis inferioribus, quæ passim experimur, sed etiam ab omnibus, quæ vbivis existunt, & insuper addi oportere constantiam; ita autem inductionem factam nusquam falli, sed certam, ac formalem esse: quid enim hac argumen-

tatione v.g. certius esse, Petrus est bipes, & Paulus similiter, & sic singuli & omnes vbicumque existant: insuper autem non sunt alij homines diuersæ rationis, nec in omnipotentia Dei rerum naturalium procreatrice continentur, omnis ergo homo natura sua & per se est bipes. Verum quod affertur de constantia impugnabitur haud ita post: quod autem dicitur particulam illam & sic singuli, omnes homines v.g. quotquot existunt vspiam gentium comprehendere, friuolum est ac leue: ita enim si res haberet, inductio esset quoddam argumentandi genus prorsus inutile, & vitiosum ac non mente, sed sola voce tenus argumentatio, contra quam aduersarij de qualibet consent: probaret siquidem ignotum per æque ignotum, nam ceteros homines, quorum nullam habemus notitiam, esse bipedes, tam ignotum nobis est, ac omnem hominem esse per se loquendo bipedem: hoc ergo per illud probare neutiquam est ex claris procedere ad minus clara, vt par est, atque vt præcipit semper Aristoteles, sed potius ex obcuris & incertis. Quod denique post superius responsum obijciatur ab aduersariis inductionem ab Aristotele sapissime dici argumentationem omnium manifestissimam, vnde fit eam esse formalem, & infallibilem, cum ibi locum habere nequeat euidentia ac veritas manifesta, vbi est periculum aliquod falsitatis spectata forma; hoc inquam haud admodum premit; dicitur enim inductio ab Aristotele euidens & manifesta argumentatio, aut quasi argumentatio ratione medijs, quod sensui obuium est, & per noticiam experimentalem nobis innotescit, non ratione illationis, quæ solū est topica esse probabilis. Intelligi etiam potest Aristoteles, quasi censuerit dixeritque inductione euidenter confici, non quod res vere ita sit, sed quod verissimile sit ita eam esse. Neque non dici potest inductionem ex Aristotelis iudicio esse manifestissimam argumentationem, non quidem semper, sed solum quando per eam ascenditur ad rationem superiorem vagam ex singularibus seu vage, seu copulatiue sumptis: quando namque propositionis disiunctiua ad quam fit ascensus, veritas in vno solo inferiori salua consistit, à fortiori quoties experimur plura inferiora ita esse v.g. vel Petrum, vel Paulum, vel certe vtrumque currere, exinde profecto aliquem hominem currere inferitur, tam euidenter quam quod maxime. Denique iuxta dicenda inferius lib. 3. tract. 3. cap. 2. interpretari possumus Philosophum de inductione, non quæ ascendit ab inferioribus numero infinitis, de qua hic loquimur, sed potius cuius ascensus est à paucis numero, veluti substantia est vnum, accidens est vnum, omne igitur ens est vnum: ignis est corruptibilis, aer est corruptibilis, & sic duo reliqua elementa, omne igitur elementum est corruptioni obnoxium: Harum ergo inductionum, & similium non verò omnium arbitramur cum Aristotele consequentiam siue sequelam esse formalem ac manifestissimam.

Quod attinet ad constantiam eam constantissime adstruunt antiqui summulistæ: at eadem constantia eam negant Sotus vbi supra, retractans quod statuerat in priori editione, Hurtadus, & alij, quibus subscribo: nam constantia numquam non est tam obscura, & incerta, quam propositio per eam ex parte probanda; cum enim dicitur, omnis homo per se, & ex genio nationis, ac regionis suæ est bipes, quidquid hæc habet incertitudinis, & obscuritatis, id ipsum habet constantia sequentis inductionis, hic homo est bipes, & iste, & sic singuli per

50

per quam probatur, nimirum & isti sunt omnes homines: quis enim scit, an naturaliter sint possibiles alij homines diuersæ rationis, præter eos, quos eiusmodi complectitur inductio: constantia ergo reddit inductionem malam, & inutilem, propterea quod incerta. & obscura per æque talia eius, si constet, vi faciat probari, sicut paulò supra in simili dicebam; tantum abest ut ad eius bonitatem requiratur. Rursus quid opus est constantia, si addatur illa particula, & sic singuli, quam tamen præter constantiam exigunt antiqui philosophi? Dices eam comprehendere solos homines v. g. existentes, eosque omnes vbiuis terrarum & gentium. Verum, cum tot homines experimento, & sensu haud cognoscamus, sed ea obscuritate, qua rationem cõmunem, & vniuersalem; vel ex hoc titulo inductioni ea particula, & sic singuli, ita explicata nequit deservire, quinimò non potest ei non obesse. Deinde quidni comprehendat omnes homines, tum existentes, tum etiam possibiles: nullius ergo superaddita constantia de cetero necessitas erit, haud aliter atque ea neuiquam est necessaria, quando à propositione vniuersali latissime fusa, & inferiora omnia complectente fit ad eorum singula descensus. Aduersarij autem propterea constantiam exposcunt, ut inductio sit consequentia formalis & certa, cæterum nec talis debet esse inductio, nec ut sit, esse si debet, opus habet constantia: hæc ergo nullo iure obtruditur impræsentiarum.

CAPVT VIII.

De ceteris proprietatibus termini.

51 SEquuntur aliæ tres proprietates termini, ei vt recte animaduertit Aueria in instit. tract. 2. c. 9. conuenientes ratione temporis, ad quod refertur, nimirum ampliatio, status, distractio: Ampliatio est extensio termini à minori tempore ad maius, quæ tum euenit, cum terminus absoluitur ab omni particula eum ad tempus verbi limitante, vt Petrus disputat, aut Petrus disputauit, aut si maius, disputabit; in quarum propositionum singulis ampliatur subiectum, quoniam non contrahitur ad tempus copulæ, sed per omnia tempora longè latèque vagatur. Status vsuuenit, cum terminus in tempore importato per copulam sistit, vt Petrus sedens disputat, aut homo, qui est, currit: vtrobi- que enim subiectum adæquatè sumptum ad idem tempus, ad quod verbum, refertur: Distractio tum reperitur, quando subiectum & copula quam antecedit ad diuersa & opposita tempora distrahuntur, vt cæci vident, claudi ambulant, quæ propositiones euangelicæ reddunt hunc sensum; qui antea cæcutiebant, nunc vident, & qui claudicabant, ambulant.

52 Notandum imprimis est, aduersus Hurtadum citata disp. 2. sect. 7. Ampliationem ab eo immeritò definiri, eam qua termini propositionis significant res impossibiles pro tẽpore significato per verbum, vt stans sedet, vigilans dormit: etenim in his, & similibus propositionibus potius reperitur distractio, quam ampliatio, quoniam earum subiectum non ampliatur, nec extenditur ad plura tempora, sed potius contrahitur ad vnum quoddam diuersum ab importato per copulam: sensus enim prioris, est qui stabat paulo antea, sedet modò, & qui vigilat nunc, dormiet postea: quare sicut status non dicitur

ampliatio, quoniam subiectum ad vnum tempus, videlicet importatum per copulam, coarctat; ita in prædictis propositionibus, & aliis id genus, quibus subiectum & copula differuntur ad opposita tempora, neuiquam est agnoscenda ampliatio, cum subiectum ad vnum duntaxat tempus solum, videlicet præteritum, solumve futurum, aut præsens, in eis contrahatur. Non me latet Hurtadum aliter etiam explicare statum, vt nimirum sit id quod supra vocauimus ampliatiõemiat nostra status expositio, quam & Aueria, & Arriaga, alique communiter tradunt, ipsius vocis ethymologiæ magis congruit, adeoque tanquam verior est amplectenda.

Notandum deinde, quinque tempora communiter assignari per quæ terminus amplius vagatur, videlicet præsens, præteritum, futurum, possibile, & imaginarium: quocirca in hac propositione, *Christus venturus est iudicare*, ampliatio est ad tria tempora, eo quod Christus ponatur pro eo qui est, fuit, & erit; in hæc autem, *homo est animal*, vltierus ad tempus possibile, eo quod homo, non solum pro existentibus in aliqua temporis differentia, verumetiam, pro possibilibus sumatur; & in hac denique *chimera configitur ab intellectu*, ad tempus etiam imaginarium, eo quod chimera accipitur, pro aliquo existenti, aut potenti existere in triplici illa differentia temporis; cæterum non verè, sed per fictionem, & imaginationem quandam nostri intellectus; vnde particula illa *possibile*, & *imaginarium* non appellant, supra tempus secundum se, vt censent aliqui, sed supra id, quod in verà temporis differentia aliqua existit aliquando, aut existere posse fingitur.

Aliæ quoque tres proprietates termini communiter circumferuntur, quibus ille non tam refertur ad tempus, quam independentè a tempore limitatur aliunde; nimirum restrictio, alienatio, & diminutio. Restrictio est coarctatio termini à maiori ad minorem significationem propriam: namque fieri potest, & solet adiectione alicuius adiectiui, substantiui, casus obliqui, aut similis particula, vt vir sapiens, homo bellator, filius Petri. Alienatio est à propria ad impropriam significationem translatio, vt homo pictus, leo marmoreus. Diminutio fit, cum terminus non absolute, sed secundum quid sumitur, & hoc ipsum exprimitur, vt athiops albus secundum dentes.

Vltima proprietas termini est appellatio; ea autem sic definitur; est reflexa applicatio significationis vnius termini ad significationem alterius, vt *animal est genus*, vbi significatum hac voce, *genus*, applicatur significato per notionem animalis, quando veritatem eius propositionis, & identitatem prædicati cum subiecto reflexè expendimus: aut etiam, *Alexander magnus est orator*, vbi particula, *magnus*, appellat supra subiectum nempe Alexandrum, non supra prædicatum, quia non ad hoc, sed ad illud esse magnum referimus, & reflexè applicamus, aut certè possumus; nec enim requiritur ad appellationem reflexio actualis, sed sufficit in potentia. Quamobrem Hurtadus, & Arriaga immeritò appellationem cum propositione confundunt: tum quia propositio significationem prædicati, subiecto directè applicat; appellatio verò reflexè: tum etiam, quia ex parte solius subiecti appellatio reperitur, vt patet in adducta propositione, *Alexander magnus est orator*, vbi particula, *magnus*, supra Alexandrum appellat, non ergo semper appellatio prædicatum applicat subiecto, sicut hi auctores nituntur.

Qui autem terminus supra quem appellet, multis regulis explicari solet ab antiquis Summulistis: quas

ego velut inutiles, & implicatas omitto: ac duo tantum animaduerto. Primum, quoties adiectiuum se solo prædicatur de subiecto complexo, ac duos habente terminos parciales; alterum substantiuum, alterum adiectiuum, siue priori adiacentem (haud enim sermo de adiectiuo grammaticaliter tali) vt Petrus Philosophus est magnus, tum inquam prædicatum appellare supra subiectum, quoad eius substantiuum, non quoad adiectiuum, siue vt alij loquuntur, supra eius materiale, non formale: quamobrem in ea propositione nuper proposita, magnitudo appellat supra Petrum secundum se aut eius res gestas, secus verò supra eum, quatenus est philosophus, vel, quod in idem recidit, supra eius philosophiam. Quoniam autem dubium esse potest, num in præfata propositione philosophus se teneat ex parte subiecti, vel potius ex parte prædicati: vtrumlibet enim, tum in ea, tum in alia quauis id genus seruata proportionem accidere potest, & solet: idcirco vtrum præ alio accidat, ex circumstantiis loquentis serio, aut per ironiam, aliisque plurimis conici potest, necnon ex cuiusque idiomatis peculiari genio. Secundum quod animaduerto est, quoties adiectiuum non se solo prædicatur, sed in consortio substantiuum alicuius, illud non supra subiectum, sed supra complexum prædicatum, siue substantiuum, cui adheret, appellare: quapropter in hac propositione Petrus est magnus Philosophus, magnitudo non supra Petrum, sed supra philosophum appellat. Parum autem interest, an adiectiuum antecedit substantiuum, cum quo vna prædicatur, vel potius illud subsequatur, vt hæc regula sit vera: eadem enim erit appellatio, siue dicas Petrus est magnus Philosophus, siue, Petrus est

philosophus magnus; quare iure merito sibilò, & risu nunc excipi solent præsci quidam dialectici, hic nugantes more suo, & discrimen agnoscetes, tum inter proximè positas propositiones; quasi in priori magnitudo appellet supra philosophum, in posteriori verò supra Petrum: tum etiam inter has, Papam vidi; vidi Papam: cognosco venientem, venientem cognosco, & alias similes.

Atque hætenus de proprietatibus termini: quarum cognitio quam sit utilis, quam necessaria ad assecutionem veri, & eius à falso discretionem, ipso disputandi vsu cuius luculenter constabit: quocirca in eis explicandis, non piget operam huculque posuisse, præsertim cum breuissimè perstrinxerim omnes, dempta suppositione: hanc autem, cuius varietas, & præ cæteris utilitas plus temporis exegit, haud tamen prolixè, haud longius, quam moris sit authoribus aliis non paucis, iisque probatissimis. Non excuso, nec debeo veteres quoddam Summulistas, eorumque rationem exponendarum proprietatum termini. Ineptiunt enim, & nugantur sine termino: omnia apud ipsos Sophismatis, omnia difficultatibus, & salebris plena. Vbi autem ex doctrina sua regulas eruunt ad veri assecutionem, id est totius dialecticæ finem, quod necesse est iidem sunt, & vel aliud agens ipsos facile possis agnoscere: tam enim prolixi sunt, tam lubrici & implicati, vt veritati non lucem, quam promittunt, sed potius noctem tenebrasque offundere velle videantur, ac studiosis summam illius assequendæ desperationem: quapropter eorum ego cauillos, & ineptias, haud aliter ac breuia syrtesque conatus sum euitare.

LIBER QVARTVS

DE VERITATE COMPOSITA,

Siue de propositione.

TRACTATVS I.

De essentia veritatis compositæ,
siue propositionis.

CAPVT I.

Quonammodo definienda sit propositio.

Non pauci cum patre Hurtado disput. 4. summul. sect. 1. eam definiunt: actum intellectus iudicatum vnius de alio. Verum hæc definitio eo mihi nomine displicet, quod definitum per ipsum definitum, & ignotum per æque ignotum manifestet: nam propositio, & iudicium synonyma sunt, sicut ensis, & gladius. Alij eam impugnant, quoniam hæc propositio

exterior; possibile est idem simul esse & non esse, est verè, ac propriè propositio; & tamen iudicium non est, cum impossibile sit, iudicium, quo idem affirmetur esse, & simul non esse. Caterum antecedens falsum est fortassis; siquidem propositionem externam impropriè tantum esse propositionem; valde probabile est, vt infra lib. 6. constabit. Deinde ea propositio externa sit verè, ac propriè propositio; sanè eo ipso erit iudicium externum, non minori proprietate, & veritate. Ad probationem contrariam respondeo; impossibile quidem est, iudicium internum aliquid simul esse & non esse affirmans, impossibile inquam, si non diuinitus, at certè naturaliter; secus verò externum, quod internum illud impossibile suapte natura, & institutione præsentet. Quemadmodum etiam duæ propositiones contradictoriæ internæ formaliter, & explicite tales simul repugnant, secus verò externæ, vt cum quis duas propositiones contradictorias simul profert, alteram scripto, alteram voce.

Secundò etiam reiici potest ea sententia ex doctrina Caietani 2. 2. q. 45. art. 1. ad 2. quoniam, quoties